

Коваленко О. О.,
викладач української мови і літератури
та зарубіжної літератури
ЗВО «Криворізький будівельний
коледж»

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Основну роль в особистісному розвитку здобувачів освіти відіграють заняття з української мови і літератури.

З метою підвищення ефективності занять з української мови та літератури поряд з традиційними методами виникає потреба використовувати інтерактивні технології навчання, які активізують процес особистісно-орієнтованого навчання.

В Україні розроблена та використовується технологія інтерактивного навчання О.І. Пометун, а О.І. Когут в методичному посібнику «Інноваційні технології навчання української мови і літератури» містить рекомендації щодо впровадження інноваційних технологій навчання української мови і літератури .

Аналіз наукової літератури показав, що інтерактивний метод — це певний підхід до навчального процесу, пов'язаний з вивченням навчального матеріалу в ході інтерактивного уроку.

Застосування інтерактивних технологій висуває певні вимоги до структури уроків. Як правило, структура таких занять складається з п'яти елементів: а) мотивація; б) оголошення, представлення теми та очікуваних навчальних результатів; в) надання необхідної інформації; г) інтерактивна справа; д) підбиття підсумків, оцінювання результатів [2, с. 85].

Мотивація. Мета цього етапу - сфокусувати увагу здобувачів освіти на проблемі й викликати інтерес до обговорюваної теми. Це може бути і коротка розповідь викладача, і бесіда, і демонстрування наочності, і нескладна інтерактивна технологія («мозковий штурм», «мікрофон», «сторітелінг» тощо). Наприклад, при вивченні теми «Фразеологізми» можна використати прийом «сторітелінг» і розказати історію про подорожі в різні країни та відчуття самотності, тому що тебе оточують люди, які розмовляють іншою мовою. Але, коли ти чуєш рідну мову в чужій країні, ти оживаєш і людина стає рідною для тебе, і це, в першу чергу, завдяки рідній мові, яка постає як жива істота зі своєю душею. І можна поставити проблемне запитання: «Який розділ мовознавства є душею мови?»

Оголошення, представлення теми й очікуваних навчальних результатів. Мета цієї частини заняття - сприяти розумінню здобувачами освіти змісту їхньої діяльності, при цьому доцільно залучати всіх їх до визначення очікуваних результатів.

Формулювання результатів викладачем під час проектування є обов'язковою процедурою. Здобувачі освіти повинні розуміти до чого їм потрібно прагнути і як перевірятимуть прогрес у навчанні. З цією метою можна назвати тему заняття або попросити когось із здобувачів освіти прочитати її, оголосити очікувані результати за текстом посібника або за записом викладача на дошці, зробленим заздалегідь. Наприклад, можна роздати здобувачам картки з переліком запитань до теми уроку, попросити їх позначити ті запитання, відповіді на які вони вже знають «+», а в яких сумніваються – «?», в кінці уроку, в підсумку, знов звернутися до цих запитань і побачити свій прогрес

Подання необхідної інформації. Мета - надати здобувачам освіти інформацію виконання практичних завдань за мінімально короткий час. Це може бути читання тексту підручника, опанування інформацією за допомогою технічних засобів навчання або інших видів наочності. Так, на занятті з української мови при вивченні теми «Складні випадки правопису м'якого знака» подати необхідну інформацію можна у вигляді довідки «Правопис м'якого знака», а на занятті з української літератури за темою «Колоритні людські характери в повісті І. Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я» можна запропонувати здобувачам освіти роботу в групах, де кожна група повинна виписати з підручника цитатну характеристику чоловічим чи жіночим образам повісті.

Інтерактивна вправа - центральна частина заняття. Метою є засвоєння навчального матеріалу, досягнення результатів. Наприклад, на заняттях з української мови при вивченні теми «Вживання великої літери» можна попросити здобувачів освіти пригадати історію назви міста Кривий Ріг і записати її, правильно вживаючи слова з орфограмою «Велика літера», також можна запропонувати вправу на редагування тексту, застосувавши метод «Я- редактор», а на заняттях з української літератури при знайомстві з життям та творчістю письменників можна застосовувати метод «навчаючись – учусь», де здобувачі освіти обмінюються фактами, які записані у них на картках.

Рефлексія є невід'ємним і найважливішим компонентом інтерактивного навчання. Вона здійснюється в різних формах: у вигляді індивідуальної роботи, роботи в парах, групах, дискусії, у письмовій та усній формі. Реф-

лексія застосовується після найважливіших інтерактивних вправ, після закінчення певного етапу навчання.

У якості рефлексії після окремих вправ чи фрагменту заняття можна запропонувати усне обговорення за запитаннями: З якою метою ви робили цю вправу? Які думки чи почуття вона у вас викликала? Чого ви особисто навчилися? Чого б хотіли навчитись у подальшому? Чому в кінці уроку я кращий ніж на його початку?

Підсумки є найважливішою частиною інтерактивного заняття. Саме тут чітко простежується зміст проблеми, підбивається підсумок засвоєних знань і встановлюється зв'язок між тим, що вже відомо, і тим, що ще треба засвоїти у майбутньому.

Використання інтерактивних технологій в освітній діяльності дозволяє формувати уміння та навички у тих, хто навчається, збагачувати власний досвід через моделювання різних соціальних ситуацій [1, с. 10].

Застосування інтерактивних методів на заняттях з української мови і літератури має свої особливості. Цей процес передбачає формування мовленнєвих навичок, які дозволяють володіти певними операціями: відбір потрібних для оформлення думки слів.

На заняттях з української мови та літератури я використовую такі методи: творчі дискусії, в ході яких вони захищають та відстоюють свої позиції. Так, наприклад, при вивченні роману В. Підмогильного «Місто», можна провести дискусію «Стефан Радченко – завойовник міста чи його жертва?», де здобувачі освіти повинні висловити власну думку і навести приклади з твору. Також використовую дидактичні ігри, моделювання різних ситуацій, створення колективних проєктів. Так, на занятті з української літератури при вивченні теми «Образи й символи повісті М. Коцюбинського «Тіні забутих предків» можна організувати роботу в групах над створенням колективних проєктів, де 1-ша група досліджує міфологічні персонажі, 2-га група працює над образами-символами твору, 3-тя група готує інсценізації уривків твору, 4-та група малює ілюстрації до твору.

На заняттях з української мови застосовую різні інтерактивні вправи, такі як: «мовний конструктор», «графологічна експертиза», «орфографічне коло дружби». Так, при вивченні теми «Основні ознаки фразеологізмів. Національна специфіка та джерела фразеологізмів» застосовую такі вправи як «малюнковий диктант», «вправа-експеримент» (підміна фразеологізмів їхніми значеннями у реченні), робота з роздатковими картками, вправа-гра «вірю-не вірю» та ін.

Отже, застосування різних інтерактивних методів на заняттях з української мови і літератури сприяє підвищенню ефективності занять, інтер-

есу до предмета та читацької активності, розвитку навичок самостійної та спільної діяльності, оптимізації соціально – особистісного росту здобувачів освіти та формуванню готовності до подолання труднощів навчання та життя.

Список використаних джерел

1. Пентилюк М., Окуневич Т. Сучасний урок української мови. Харків, 2007.
2. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Науково-методичний посібник / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. За ред. О. І. Пометун. Київ: Видавництво А. С. К. , 2004. 192 с.
3. Сиротенко Г.О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. Х.: Основа, 2003. 80 с.
4. Стародуб Т. Розвиток мовлення молодших школярів / Т. Стародуб // Актуальні проблеми філології і методики викладання мов. Кривий Ріг, 2004. С. 193-198.
5. Полухтович Т. Роль ІКТ У формуванні професійної компетентності учасників освітнього процесу/ Нові технології навчання: збірник наукових праць. ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Київ, 2020. Вип. 94. С. 265-269